

ESPANYA s.XIX

Ramon Castell. i.es Júlia Minguell

La construcció d'un règim liberal

1833-1868

CRONOLOGIA

ESPANYA s. XIX
Ramon Castell, ies Júlia Minguell

MODERATS

PROGRESSISTES

MODERATS

PROGRESSISTES

MODERATS

PROGRESSISTES

UNIONISTES

MODERATS

1833-1834
1835-1839
1840-1844
1845-1849
1850-1854
1855-1859
1860-1864
1865-1868

MINORIA D'EDAT D'ISABEL II

PRIMERA GUERRA CARLINA
1833-1840

MARIA CRISTINA

ESPARTERO

SEGONA GUERRA CARLINA
Guerra dels Matiners (CAT) 1846-1849

MAJORIA D'EDAT D'ISABEL II
Als 13 anys

ISABEL II

CARLES MARIA ISIDRE
(GERMÀ DE FERRAN VII)

FERRAN VII

ISABEL
(FILLA DE FERRAN VII)

CONFLICTE DINÀSTIC
1833

LLEI SÀLICA

Successió al tro línia masculina

CARLINS

ABSOLUTISTES

PRAGMÀTICA SANCIO

Assegurar la successió de la seva filla Isabel

ISABELINS

LIBERALS

GUERRES CARLINES

LA PRIMERA GUERRA CARLINA 1833-1840

ESPANYA s. XIX
Ramon Castell, i es Júlia Minguell

Ideologia tradicionalista i antiliberal.

Suport:

Noblesa agrària, clero i pagesia nord-est espanyol.

Partidaris:

- ▶ Defensa Antic Règim i Monarquia Absoluta.
- ▶ Preeminència social de l'Església.
- ▶ Furs.
- ▶ Formes de propietat tradicional de la terra.

CARLISME

Guerra Civil

Conflicte dinàstic

ISABELINS

Ideologia demandes liberals, fi absolutisme i AR.

Suports diversos:

Monarquia i noblesa de la Cort (defensa privilegis), sectors liberals enfrontats al carlisme, burgesia, classes populars urbanes i pagesia del centre i sud Península.

Partidaris:

- ▶ Monarquia constitucional.
- ▶ Llibertat de la propietat.
- ▶ Mobilitat social.

LA SANTA CAUSA. **DÉU, PÀTRIA I FURS**

LA PRIMERA GUERRA CARLINA 1833-1840

Inicialment no disposaven d'exèrcit regular i actuaven en **escamots de guerrilles**. Zones de més incidència: regions muntanyoses de Navarra, País Basc, Pirineus, nord de Castelló, Baix Aragó i comarques catalanes de l'Ebre.

Conflicte armat, 2 fases:

Primera etapa 1833-35. Front de guerra al Nord.

Triomfs militars carlins (Tolosa, Durango, Bergara, Éibar), sense conquerir ciutats importants (fracàs a Bilbao). El pretendent Carles s'instal·la a Navarra. A Catalunya, revolta carlista a Prats del Lluçanès, Solsonès i Berguedà. Al Sud, muntanyes de Tortosa, Maestrat i Baix Aragó.

Segona etapa 1836-40. Derrotes carlistes (setge Bilbao), victòria gen. Espartero a Luchana. Intent carlista d'ampliar territoris, recursos i adeptes. Expedició carlista (1837) intent de setge a Madrid i retirada cap al Nord. Impuls carlí amb el comandament de Cabrera a la zona de Llevant, però els liberals van recuperar Ripoll i Tortosa (1938).

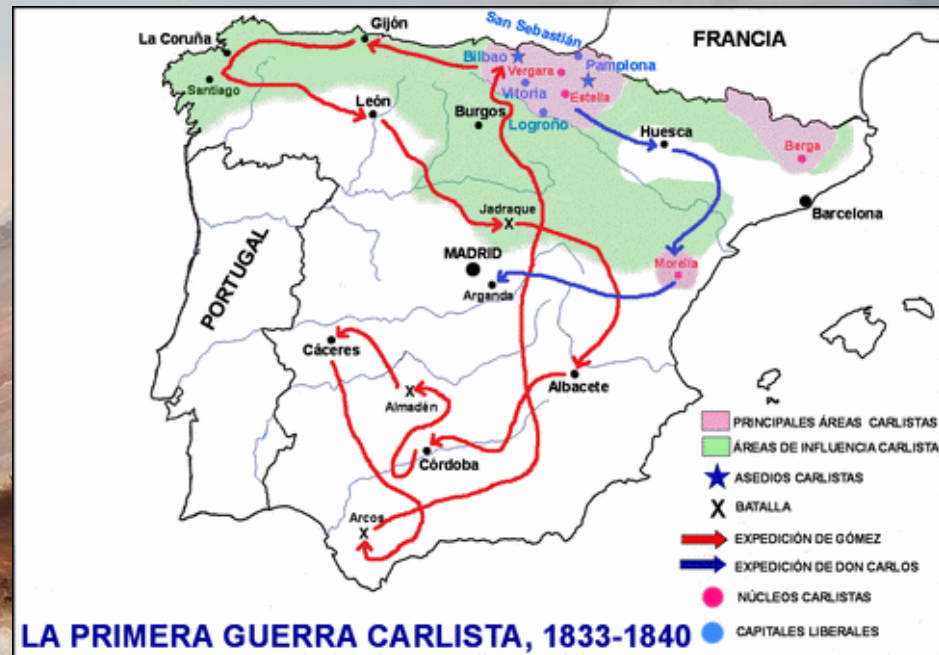
La feblesa del carlisme va fer patent la impossibilitat de guanyar i es van començar a mostrar discrepàncies per arribar a acords amb els liberals. Divisió carlista entre **transaccionistes i intransigents**.

General Maroto, signatura **conveni de Bergara** (1839), amb Espartero. Acord, manteniment dels furs bascos i navarresos, i integració oficialitat carlina a l'exèrcit reial.

Partides de Cabrera, continuen la resistència fins 1840.

FÍ DE LA GUERRA CONVENI DE BERGARA

Derrota carlista. Conflicte latent durant tot el s. XIX

LA REVOLUCIÓ LIBERAL

1833-1843

GOVERN DE TRANSICIÓ

1833-1836

A la mort de Ferran VII, **Consell de govern** per assessorar a la regent Mª Cristina, integrat per absolutismes moderats, sense modificar el sistema polític vigent. Reforma divisió provincial d'Espanya (49 províncies).

Davant la insurrecció carlina, canvi de govern per buscar el recolzament del liberals moderats, amb reformes molt limitades. 1834 promulgació **Estatut Reial**, regles per convocar les corts però sense canvis significatius. Divisió dintre del liberalisme, **moderats** partidaris de la corona i els **progressistes**, partidari de un sistema liberal d'estat.

LIBERALS

MODERATS

Reformes limitades

PROGRESSITES

Abolició A. Règim

GOVERN PROGRESSISTA

1835-1837

Crisi econòmica i aixecaments militars i populars, recolzament progressista. A Catalunya, aldarulls (bullangues) de les classes populars. Creació de **Junes** amb reivindicacions liberals.

1835, formació govern progressista de **Mendizábal**.

Reformes: Estatut Reial, recursos financers per organitzar l'exèrcit contra el carlisme, desamortització bens del clero. Destitució per les pressions dels privilegiats, esclats de revoltes i **insurrecció militar de la Granja**. La regent obligada a la restitució de la **Constitució de Cadis** i formació de govern als progressistes Calatrava, i ministre hisenda **Mendizábal**.

Mendizábal

LA REVOLUCIÓ LIBERAL

1833-1843

DESMANTELLAMENT DE L'ANTIC RÈGIM

Govern progressista: desmantellament les institucions de AR, implantació sistema liberal, constitucional i monarquia parlamentària.

REFORMA AGRÀRIA.

Propietat privada i lliure disponibilitat de la terra.
Transformació jurídica del règim de propietat.

- ▶ **Dissolució règim senyorial.** Pèrdua atribucions jurisdiccionals senyorials però sense perdre la propietat de les terres. (**senyors:** propietaris agraris, **pagesos:** arrendataris/jornalers).
- ▶ **Desvinculació.** (Supressió primogenitures, fideïcomisos). Eliminació de la unificació i manteniment dels patrimonis i llibertat de venda en el mercat.
- ▶ **Desamortització.** Dissolució dels ordres religiosos (excepte ensenyament i assistència hospitalària, incautació del patrimoni i venda per recaptació de fons per l'Estat.

Desamortització: Venda de terres de l'església i ajuntaments per aconseguir recursos per l'Estat.

REFORMA LLIURE MERCAT.

Mesures legislatives per liberalitzar l'economia.

- ▶ Abolició privilegis de la Mesta.
- ▶ Llibertat arrendaments agraris, de preus i emmagatzematge.
- ▶ Abolició privilegis gremials.
- ▶ Llibertat d'indústria i comerç.
- ▶ Eliminació duanes interiors.
- ▶ Abolició delmes eclesiàstics.

REFORMES

LA CONSTITUCIÓ DE 1837

Text consensuat

Progressistes

- ▶ **Sobirania Nacional**
- ▶ **Declaració ampla de drets ciutadans**
Llibertat de premsa, opinió, d'associació,...
- ▶ **Divisió de poders**
- ▶ **No confessionalitat de l'Estat**

Moderats

- ▶ **Dues cambres legislatives**
Congrés i Senat (no electiva, designada pel Rei)
- ▶ **Amplis poders a la Corona**
Dret de vet, dissolució Parlament, nomenar destituir ministres,...
- ▶ **Finançament culte catòlic**

PROMULGADA EN 18 DE JUNIO DE 1837.
SEGUNDO GOBIERNO DE DON. KRISTO,
EN NOMBRE DE ISABEL II.
...
DOÑA MARIA CRISTINA DE BORBÓN
REYNADORA DE LA LIBERTAD ESPAÑOLA.

Altres lleis:

Llei d'imprensa (1836)

Llei electoral (1837) sufragi censatari restringit (2'4%)
dret de vot: homes +25, contribució mínima 200 reals.

L'ALTERNANÇA AL PODER 1837-1843

Configuració del **primer sistema de partits**, Moderats i Progressistes, alternant-se al poder durant el regnat de Isabel II. La intervenció dels militars va determinar el funcionament dels governs d'Espanya.

GOVERN MODERAT 1837-1840

Noves eleccions guanyades pels **moderats**.

- **Canvis legislatius**: Llei electoral més restrictiva, limitació llibertat de premsa i **Llei d'ajuntaments** (facultat de la Corona de nomenar alcaldes de les capitals de província).
- Oposició dels progressistes a la Llei d'ajuntaments i moviment insurreccional, formació **Juntes revolucionàries** a moltes ciutats.
- Dimissió de la regenta Mª Cristina i **substitució pel general Espartero** (guanyador guerra carlina i gran suport popular).

LA REGÈNCIA D'ESPARTERO 1840-1843

- Dissolució Juntes revolucionàries.
- **Noves eleccions: guanyadors progressistes**
Autoritarisme. Menysteniment de les Corts i governa recolzat per la seva camarilla militar (*ayacuchos*).
- **Aranzel lliurecanvista**. Entrada teixits de cotó anglesos i amenaça per l'indústria catalana. Protesta de la burgesia i les classes populars.
- **Aixecament a Barcelona**, 1842. Sotmetiment amb el bombardeig de Barcelona.
- Oposició popular a Espartero i una bon part del P. Progressista. Revolta social i creació de una Junta a CAT. Pronunciament contra Espartero i conspiracions dels moderats (Narvaez i O'Donnell). Dimissió i exili a GB. Canvi de govern. Divisió social a CAT. Sectors populars revolta social (**La Jamància set-oct 1843**). Bombardeig de BCN pel general Prim.

Bombardeig de Barcelona, 1842.

OPCIONES POLÍTICAS DEL LIBERALISMO

Les agrupacions polítiques al s.XIX, no grups homogenis amb ideologia i programes definits. Agrupacions de personalitats al voltant de un líder notable, civil o militar. Eren «camarilles», corrents d'opinió vinculats per interessos personals i econòmics per participar en les eleccions i controlar el poder.

MODERATS

Definits com a "persones d'ordre".

- **Composició:** Terratinents, comerciants i intel·lectuals conservadors, la vella noblesa, l'alt clero i alts comandaments militars.
- **Valors i ideologia:** Dret a la propietat per preservar l'ordre. Sufragi restringit segons la riquesa dels electors. Llibertat com a bé individual, però mantenint els principis d'autoritat i ordre social. La política controlada per una minoria propietària i il·lustrada. Desconfiança de la participació política de les masses. Defensa principi de sobirania compartida (corts-corona) i amplis poders d'intervenció política al monarca (nomenament ministres, dissoldre corts, vetar lleis,...).
- Limitació drets individuals i col·lectius** (llibertat de premsa, opinió, reunió i associació).
- Confessionalitat de l'Estat**, preeminència social de l'Església Catòlica.
- **Líders:** Narváez i Bravo Murillo.

PROGRESSITES

Considerats "defensors de la llibertat".

- **Composició:** burgesia mitjana i petita, oficialitat mitjana de l'exèrcit i classes populars urbanes (artesans, comerciants, professionals liberals).
- **Valors i ideologia:** Esperit de reforma. Sobirania nacional, com a legitimitat, predomini del poder legislatiu (corts) en el sistema polític. Rebuig de la intervenció de la corona en la política (caràcter moderador). Enfortiment dels poders locals (elecció lliure als ajuntaments, Milícia Nacional,...).
- Ampliació drets individuals i col·lectius** (llibertat de premsa, opinió, religió,...).
- Ampliació del cos electoral** (principi sufragi censatari).
- Reforma agrària**, fi de la propietat vinculada.
- Limitació** influència social de l'Església.
- **Líders:** Medizábal, Espartero i Prim.

UNION LIBERAL, 1842. Nou partit, escissió moderats i sectors conservadors del progressisme (O'Donnell i Serrano). No opció ideològica, finalitat de govern.

DEMOCRATES

1848, escissió dels progressistes, creació **Partit Democràtic**.

- **Composició:** Classes populars urbanes.
- **Valors i ideologia:** Ampliació drets polítics a tota la població i drets socials. Partidaris de la **Sobirania popular**, Sufragi universal masculí, cambra electiva única, ampliació de llibertats públiques i reconeixement de tots els drets col·lectius. Partidaris Milícia nacional, elecció lliure als ajuntaments i diputacions, ensenyament públic i beneficència social implicació de l'estat. Predomini social de l'Església, però llibertat de culte.

REPUBLICANISME

Contraris a la Monarquia. Opció més democràtica composició de l'Estat. Caràcter social i popular.

LA DÈCADA MODERADA

1844-1854

Eleccions 1844, sufragi censatari i manipulació electoral (cacics i govern), **majoria moderada**. Govern presidit pel **general Narváez**. Estructuració del nou estat, basat en el **liberalisme moderat**, predomini de l'ordre i l'autoritat, combinar reforma política i mesures repressives, per eliminar la dinàmica revolucionària i les expectatives socials i polítiques.

Predomini social burgesia terratinent (fusió vells aristòcrates + nova burgesia rural). Protecció en contra reacció carlina i la subversió classes populars. Corona i exèrcit sosteniment sistema.

Falsejament electoral. Oposició, canvis a partir de la conspiració.

LA CONSTITUCIÓ DE 1845

Nou Model polític:

- Sobirania conjunta corona-corts.
- Ampliació poders executiu i disminució atribucions legislatiu.
- Restricció dret de vot.
- Senat no electiu.
- Ajuntaments/diputacions sotmesos administració central.
- Supressió Milícia Nacional.
- Religió oficial catòlica
- Manteniment clero i culte.
- Grans atribucions corona (nom. Ministres, dissoldre corts, vet de decisions, designa el senat, nom. Personalitats rellevants i de confiança.
- Declaració de drets.

Lleis posteriors molt restrictives amb les llibertats: premsa, sufragi censatari (1%) i falsejament electoral.

Narváez

CONCORDAT AMB LA SANTA SEU

1851, signatura concordat: suspensió venda de béns eclesiàstics desamortitzats i devolució dels no venuts. L'Estat pressupost culte i clero, restabliment ordres regulars, amplies competències educació i catolicisme religió oficial. L'Església **suport al tron d'Isabel II**.

Carne.

LA INSTITUCIONALITZACIÓ DE L'ESTAT LIBERAL

ESPANYA s. XIX
Ramon Castell. ies Júlia Minguell

Estructura de l'Estat liberal basat principis: centralisme, uniformització i jerarquització.

Lleis i reformes administratives per posar en marxa el procés.

▶ **Reforma fiscal:** Augment ingressos hisenda pública. Racionalització sistema impositiu, centralització impostos per l'estat, contribució directa, segons la propietat (agrària). Unificació de lleis, **Codi Penal** (1848), i **Codi Civil**.

▶ **Reforma administració pública:** Reorganització càrrecs i llei d'accés funcionaris. Reordenació admin. Territorial centralitzadors: enfortiment governs civils/militars/diputacions provincials.

▶ **Llei administració local:** nomenament alcaldes (+2000hab.) per la corona. Governador civil, designa els alcaldes de municipis menors.

▶ **Estructura jerarquitzada i piramidal,** la província depèn poder central de Madrid, ministeri de governació i governadors civils.

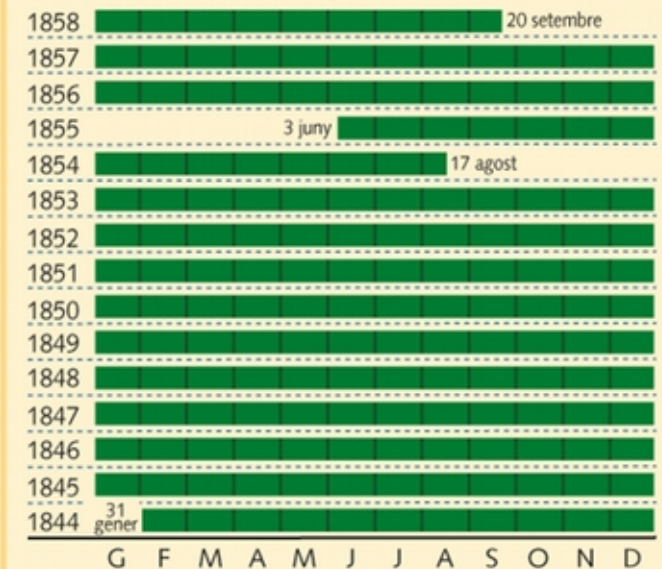
▶ **País Basc i Navarra (por a la insurrecció carlina) qüestió foral:** ajuntaments foral i juntes generals.

▶ **Sistema nacional instrucció pública:** regulació sistema ensenyament i pla d'estudis. Llei Moyano (1857).

Adopció sistema mètric decimal. Dissolució Milícia Nacional i creació Guardia Civil (1844) per mantenir ordre públic.

L'EXCEPCIONALITAT POLÍTICA A CATALUNYA*

* Estat de setge, de guerra o suspensió de garanties constitucionals, entre d'altres

CRISI DEL GOVERN MODERAT

Activitat política al voltant de la cort i no del parlament, grups de pressió (camarilles) cercant el favor reial o govern. Cens restringit, impossibilitat d'accés a governar dels progressistes. Marginalitat de la burgesia catalana fora de les posicions model d'estat centralitzat i militaritzat. 40.000 efectius a Catalunya per repressió i situació d'excepcionalitat permanent.

Aixecament carlí, (1846-49 GUERRA DELS MATINERS): causes: crisis agràries (males collites) i crisi industrial (tèxtil) provoquen malestar a les ciutats. Aixecaments camperols i revolta sectors urbans. Intervenció militar dona fi a la revolta.

Accentuament de **l'autoritarisme govern Bravo Murillo** (1852). Intent de reforma constitucional: Pràctica desaparició règim parlamentari, possibilitat de governar per decret i suspensió indefinida de les corts, restricció dels cens electoral. Fracàs. Descomposició interna partit moderat i augment del descontentament social per la marginació de la vida política.

MILITARS I POLÍTICA pronunciaments militars

El exercici polític i la estabilitat del sistema liberal condicionat per: **intromissió de la Corona en la política, la ingerència del exèrcit i falsejament electoral.**

La guerra carlina, protagonisme militars isabelins i presència vida política s XIX.

Militars moderats o progressistes, **pronunciament forma per canviar els governs.** Preferència de la corona pels moderats, va fer que els progressistes instiguessin la revolta popular com a mitjà per accedir al govern. El suport dels dos grups polítics a la formació de Junes i reclutament de la Milícia Nacional, es va convertir en una eina de pressió per aconseguir el poder de la corona.

Parlamentarisme espanyol: **accés al poder executiu**, imposició de la corona, com a resultat de una conspiració militar o una revolta popular, no com resultat de eleccions.

Assolit el poder, el nou govern convocava eleccions i des de poder de ministeri de governació s'arranjava una majoria parlamentaria còmoda (Tupinada). El sufragi censatari molt restringit permetia el control i la manipulació de les eleccions.

MILITARS I POLÍTICA

REGÈNCIA DE MARIA CRISTINA (1834-1840)

Any	Pronunciament	Grau	Lloc	Tipus de pronunciament	Pertinença política	Resultat
1834	Manuel Llauder	Capità General	Barcelona	pressió no violenta	liberal moderat	Fracassat
1834	Vicente Genaro de Quesada	Capità General	Madrid	pressió no violenta	liberal moderat	Èxit, Estatut Reial de 1834
1835	Cayetano Cardero de la Vega	Oficial	Madrid	clàssic	liberal	Èxit, sense resultat polític
1835	Vicente Genaro de Quesada	Capità General	Madrid	no tradicional	liberal	Èxit, Ministeri Mendizábal
1836	García, Gómez i Lucas	Sargents	La Granja de San Ildelfonso	motí de sargents	liberal	Èxit, Constitució de 1837
1836	Antonio Boil	Comandant	València	clàssic	liberal	Fracassat
1838	Luis Fernández de Córdova	General	Sevilla	no tradicional	d'ideologia confusa	Fracassat, fugí a França

REGÈNCIA DEL GENERAL ESPARTERO (1840-1843)

Any	Pronunciament	Grau	Lloc	Tipus de pronunciament	Pertinença política	Resultat
1841	Leopoldo O'Donnell, Diego de León y Navarrete, Manuel de la Concha, Manuel Montes de Oca, Dámaso Fulgosio ...	Generals	Madrid i Saragossa	clàssic	moderats	Fracassat, 200 afusellats i 5 generals
1843	Prim i Narváez	Generals	Reus i València	clàssic	moderat i progressista	Èxit, Isabel II declarada major d'edat

MILITARS I POLÍTICA

REGNAT D'ISABEL II (1843-1868)

Any	Pronunciament	Grau	Lloc	Tipus de pronunciament	Pertinença política	Resultat
1844	Pantaleón Boné	Oficial	Alacant i Cartagena	clàssic	progressista	Fracassat, 24 afusellats
1844	Autors diversos	Diversos graus	Maestrat	clàssic	carlista	Fracassat
1844	Martín Zurbano	General	Navarra	clàssic	liberal	Fracassat, amb els seus dos fills
1846	Miguel Solís Cuetos	Comandant	Lugo	clàssic	progressista	Fracassat, 12 oficials afusellats
1848	Manuel Buceta del Villar	General	Madrid	clàssic	progressista	Fracassat, alguns afusellament s. Mort del capità general Fulgosio
1854	José de Hore	General de Brigada	Saragossa	clàssic	progressista	Fracassat, va morir combatent
1854	Leopoldo O'Donnell i Dulce	Generals	Vicálvaro	clàssic	moderat i progressista	Èxit, Ministeri d'Espartero
1860	Jaime Ortega y Olleta	Capità General	Illes Balears	clàssic	carlista	Fracassat, fou afusellat
1860	Sixto Cámara	Cap de milícies	Diversos llocs	clàssic	republicà	Fracassat
1866	Revolta de Villarejo de Salvanés	Graus diversos	Voltants de Madrid	clàssic	contra la reina Isabel II	Fracassat
1866	Baltasar Hidalgo de Quintana	Capità	Caserna de San Gil	motí de sergents	contra la reina Isabel II	Fracassat, 66 insurgents afusellats
1867	Domingo Moriones Murillo	Coronel	Madrid	clàssic	contra la reina Isabel II	Fracassat
1868	Serrano, Prím i Topete	Generals i Almirall	Cadis i Còrdova	clàssic	contra la reina Isabel	Èxit, caiguda de la

BIENNI PROGRESSITA 1854-1856

Oposició i rebuig al govern moderat: general O'Donnell **pronunciament militar de Vicálvaro (Vicalvarada)**.

Triomf insurrecció i presidència de govern a Espartero. Tornada a la Constitució de 1837. noves eleccions amb un cens més extens. Majoria progressista i aparició de diputats demòcrates. **Restauració dels principis progressistes**: Milícia Nacional, llei municipal elecció directa alcaldes, nova constitució (no arriba a promulgar-se).

Reformes econòmiques:

Nova llei desamortització de Madoz (1855). béns de l'Estat, església, ordres militars, inst. benèfiques, i ajuntaments (béns de propis i comunals). Objectiu, recursos per a la hisenda i modernització econòmica d'Espanya. > Construcció xarxa del ferrocarril (intercanvis i creixement industrial).

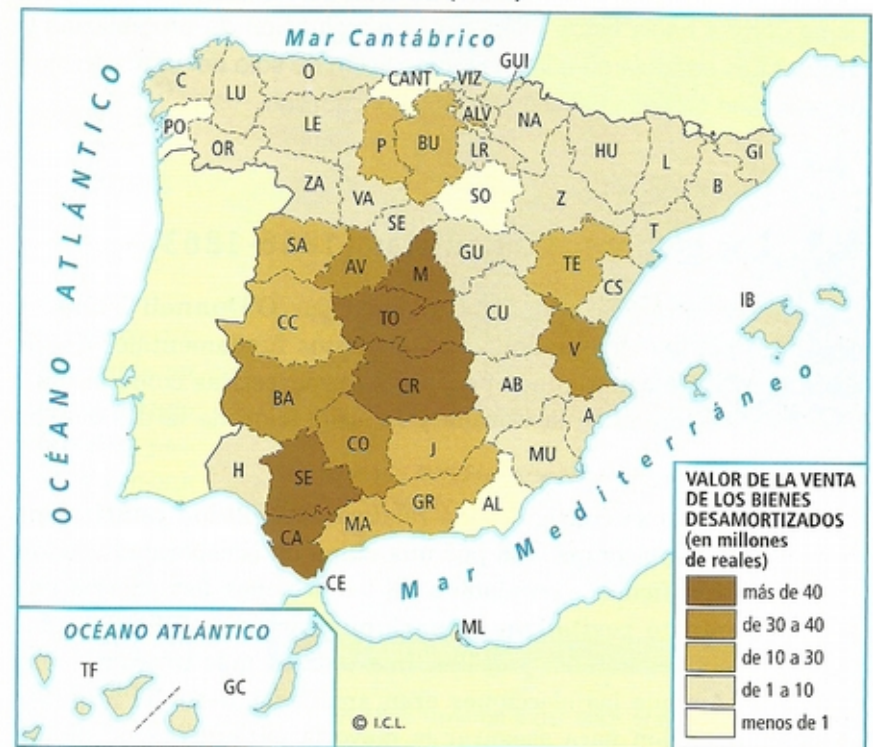
Llei general de ferrocarrils (1855). regulació construcció i incentius empreses inversores. legislació reforestació, telègraf, xarxa carreteres, societat d'accions, banca i desenvolupament mineria. Marc legal per creixement econòmic fins a 1866.

BIENNI PROGRESSITA

Crisi econòmica i conflictivitat social. Vagues obreres a BCN (1855) + aixecament pagès a Castella. Aparició moviment obrer en la vida política, demandes obreres (reducció impostos consums, abolició de quintes, millora salaris, reducció jornada laboral). Discrepàncies coalició govern: progressisme moderat (integració Unió Liberal) i progressisme radical (a Partit Democràtic). Dimissió Espartero i encarrèc de la reina **formació de govern a O'Donnell**. Dura repressió de les protestes.

LA DESAMORTIZACIÓN DE MADUZ (1855)

Fuente: F. SIMÓN: La desamortización española del siglo XIX, 1973.

LA DESCOMPOSICIÓ DEL SISTEMA ISABELÍ

1856-1868

Alternança al poder de unionistes i moderats. Preferència de la Corona pels moderats i la marginació dels progressistes i demòcrates va portar a la descomposició sistema polític isabelí.

GOVERNS UNIONISTES

1856-1863

Govern unionista de O'Donnell, equilibri polític, combinació elements fonamentals projecte moderat amb algunes propostes progressistes (limitació de la Corona i desamortització civil).

Intent de revitalització parlamentària, tutela del govern i tolerància vers l'oposició. Manipulació electoral i garantia minoria opositora (evitar pràctiques insurreccionals).

Etapa estabilitat relativa, prosperitat econòmica (especulació accions ferroviàries).

Política exterior, recuperació prestigi internacional, fervor patriòtic i acontentament exèrcit:

Expedició Indoxina (1858-63), amb França. Castic matança missioners. Inici penetració francesos a la zona.

Intervenció a Mèxic (1862), conjuntament FR+GB. Exigència cobrament deute govern mexicà. Final retirada d'ES desavinences amb FR.

Campanyes militars al Marroc (1859-60). disputes frontereres, triomfs a tetuan i Castillejos. Inici prestigi general Prim. Pau de Wad-Ras, incorporació territori d'Ifni i ampliació de Ceuta, a la Corona.

Governos inestables unionistes, dimissió O'Donnell i poder lliurat als moderats.

LA DESCOMPOSICIÓ DEL SISTEMA ISABELÍ

1856-1868

ESPANYA s. XIX
Ramon Castell i les Júlia Minguell

GOVERNS MODERATS

1863-1868

Tornada al moderantisme, amb Narváez al poder. Manca de suport social i feblesa dels governs. Forma autoritària de poder, al marge de les corts i grups polítics, repressió als opositors. Insurrecció dels progressistes i el Partit democràtic. 1866, insurrecció sergents de la caserna de San Gil, suports partits oposició i aixecament popular a Madrid. Repressió 66 afusellats i 1000 detinguts. Desprestigi del govern i exili de O'Donnell. Crisi de subsistència 1866, augment de preus i descontentament popular. Necessitat de canvi per amplis sectors socials.